

- забезпечення економічного (ринкового) регулювання земельних відносин при передачі земель у власність;
- отримання банківського кредиту під заставу земельної ділянки (в перспективі при відкритому ринку земель сільськогосподарського призначення).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арзамасцев А.Д. Экономика агропромышленного комплекса: управление земельными ресурсами в регионе / А.Д. Арзамасцев. — Йошкар-Ола: МарГТУ, 2002. — 178 с.
2. Быкова Н.Н. Экономическая оценка земли / Н.Н. Быкова. — М.: ГНУ ВНИЭТУСХ, 2005. — 146 с.

3. Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.2003 р. № 1378-IV — (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 15, ст. 229).
4. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні / Ю.Ф. Дехтяренко, М.Г. Лихогруд, Ю.М. Манцевич, Ю.М. Палеха. — К.: Профі, 2007. — 624 с.
5. Кілочко В.М. Удосконалення грошової оцінки земель в Україні / В.М. Кілочко. — К.: ТОВ «ЦЗРС». — 170 с.
6. Рабинович Б.М. Экономическая оценка земельных ресурсов и эффективности инвестиций / Б.М. Рабинович. — М.: Инф. дом «Филинь», 1997. — 224 с.

УДК 330.5 : 330.15

РОЛЬ ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В СИСТЕМІ АКТИВІВ ПРИРОДНОГО БАГАТСТВА

Л.О. Шашула

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»

Обґрунтовано, що передумовою економічного розвитку країни є можливість отримання доходів від використання території, а саме — сільськогосподарських земель, які на сьогоднішній день недокапіталізовані. Розглянуто можливості розширення капіталізації земель, пов'язаних із запровадженням ринку земель сільськогосподарського призначення. Проаналізовано джерела виробничого потенціалу земельного багатства, а також можливості й ризики в сільському господарстві України. Досліджено економічні показники роботи сфери сільськогосподарського використання земель та виявлено, що ефективність вітчизняного агробізнесу значно нижча, ніж у Європі.

Ключові слова: потенціал земель, продуктивність земель, урожайність, земельне багатство, агрохолдинги, ринок земель, земельний капітал.

Земельні ресурси являють собою основу розвитку економічного зростання країни та створення національного багатства. У багатьох випадках землекористування ситуація взагалі вийшла з-під контролю держави. Одними найважливішими на сьогоднішній день напрямів державної земельної політики є адекватна економічна оцінка земель [1], насамперед сільськогосподарських, їхня капіталізація та ефективне залучення в господарський обіг.

Питанням капіталізації земель, ролі та місця природного багатства розглядають ряд учених, зокрема І.К. Бистряков [1; 2], Ш.І. Ібатуллин [3]; В.В. Пилипів [4], В.Ф. Мартиненко [5], М.А. Хвесик [1; 2] та ін.

Капіталізація земельних ресурсів є складним агрегованим процесом, що безперервно триває в часі [2]. Земельний капітал має певні етапи формування, концентрації, взаємодії з

простором і природно-ресурсним потенціалом, галузевою структурою економіки та регіональних ринків. Кожна з територій України перебуває на різному етапі розвитку та інтенсивності капіталізації їх земельного багатства. Найбільше капіталізовані землі навколо великих регіоноформуючих центрів — Києва, Львова, Харкова, Дніпропетровська, Одеси тощо. Висока капіталізація земель міст та населених пунктів зумовлюється щільним трафіком угод з купівлі-продажу нерухомості та земельних ділянок у містах і приміських зонах. Капіталізація земель може проводитися шляхом переведення земель сільськогосподарського призначення в категорію під ІЖС, що значно підвищує їхню вартість, або за рахунок освоєння сусідніх ділянок. Можливе також залучення співінвесторів, які здійснювали б на ділянці будівництво і підвищували тим самим його капіталізацію.

Особливої актуальності капіталізація земель в Україні набуває у зв'язку із запуском ринку сільськогосподарських земель, який буде функціонувати та потребуватиме комплексних, науково обґрунтованих оцінок. Відсутність повноцінного ринку сільськогосподарських земель в Україні тривалий час вважалася суттєвою перепорою на шляху розвитку аграрного сектора.

Сільськогосподарські землі є ключовим елементом у природно-ресурсній сфері та активом в аграрному секторі, вони володіють великим потенціалом у структурі формування національного бюджету як об'єкт оподаткування. Можливості розширення капіталізації земель пов'язані з перспективами запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні. Проаналізуємо позитивні та негативні аспекти цього процесу.

З позитивних слід назвати такі. Відкриття ринку землі залучить додаткові інвестиції в економіку, спростить земельні відносини. Заборона на продаж землі зберігає фрагментацію власності, яку отримала Україна після приватизації. Згідно з опитуванням, переважна більшість власників паїв не планують продавати свої ділянки. Лише 10–15 % готові їх реалізувати з різних причин. Вартість української землі підвищується, а якість її при цьому знижується, тому необхідно прискорити відкриття ринку.

Введений мораторій не принесе практичної користі українському сільському господарству. З розрахунків видно, що частка орендної плати у вартості виробленої сільськогосподарської продукції зараз у 3–4 рази менша від вкладу в землю. Тим самим фактично субсидуються відносно неефективні технології виробництва. У нинішніх умовах дохід, який отримують власники землі від здачі її в оренду, значно поступається прибутковості банківських депозитів. Збереження мораторію є постійним ризиком для інвестицій.

Впровадження ринку землі може мати й негативні наслідки. Існують загрози, що після зняття мораторію частину сільськогосподарських земель віддадуть під забудову. Однак це відбувається й зараз шляхом зміни цільового призначення земель. І триватиме й далі в урбаністичних зонах, де частка сільськогосподарських земель під забудову буде незначною в масштабі країни через обмеження економічної доцільності. Необхідно затвердити мінімальну ціну продажу, а світовий досвід показує, що вартість часто починає зростати як результат відкриття ринку. Земельний кадастр потребує доопрацювання. Він має бути більш ефективним після відкриття ринку, за умови звернення продавців і покупців ділянок.

Потрібно врегулювати питання із землями колективної власності, яких нараховується близько 1,5 млн га і вони не мають фактичного розпорядника.

Слід передбачити можливість своєрідного земельного гринмейлу [6, 7], коли власник ділянки, розміщеної посередині великого поля, відмовлятиметься від її продажу, блокуючи тим самим усю операцію.

Експертна група при Мінагрополітики вже запропонувала відкрити ринок землі в порядку державно-правового експерименту в декількох адміністративних районах кількох областей з різними правилами ринкового обороту. Цей експеримент сприятиме ухваленню правильного загальнодержавного рішення про стратегію завершення земельної реформи.

Найбільшу вигоду від відкриття ринку отримають власники паїв, бо вони стануть повноцінними господарями свого активу, а також виграють виробники, які готові конкурувати за рахунок використання технологій і підвищення продуктивності праці, а не доступу до дешевої оренди. Учасники ринку отримають якісні активи, під які зможуть брати кредити. Позитивно позначиться цей процес на банківській системі економіки в цілому, тому в оборот будуть введені нові активи вартістю в десятки мільярдів доларів.

Найбільше втратять від відкриття ринку нинішні орендарі, які зараз сплачують порівняно невисоку орендну плату і мають сильну позицію при переговорах із власниками землі. Невигідне відкриття ринку для агрохолдингів, яким можуть не дозволити володіти такою кількістю землі, яку вони зараз орендують. При цьому можливість оренди землі збережеться, але її вартість зросте.

Для оцінювання рівня використання земельних ресурсів — природного багатства України як економічного активу в системі національного господарства — сформовано зведену таблицю основних соціально-економічних показників у 2013 р. та використання земель регіонів України (табл. 1). Найбільше земель використовується в сільському та лісовому господарстві. В Україні сільськогосподарської продукції було вироблено на 252 859 млн грн у фактичних цінах (для порівняння: промислової продукції — на 1 354 745,4 млн грн). Отже, Україна поступово стає індустріально-аграрною країною, але значна кількість її регіонів мають саме аграрно-індустріальну спеціалізацію.

Нині нормативна оцінка сільськогосподарських земель в Україні явно занижена. Якщо стосовно населених пунктів вона майже відповідає сьогоденню, то при оцінюванні сільськогосподарських земель не враховуються

сучасні та майбутні потреби. Головним фактором неадекватної оцінки земельного багатства є відсутність повноцінного ринку землі, а поліпшення можливе лише за умови вільного обігу всього земельного капіталу на ринку.

На основі земельної складової природного багатства агропромисловий комплекс країни нині розвивається як єдина велика індустрія. Незважаючи на складну економічну й політичну обстановку уряд України взяв курс на лідерство на глобальному ринку продовольства.

Проаналізуємо джерела виробничого потенціалу земельного багатства, а також можливості й ризики в сільському господарстві України. Виявляється, що існує переважно системний зв'язок економічних показників розвитку регіонів з наявними в них відповідними категоріями земельних ресурсів (див. табл. 1), особливо це стосується продукції сільського господарства.

Виробничий потенціал земельної складової природного багатства реалізується через систему сільськогосподарських підприємств. Зараз на ринку України їх працює понад 40 000. За останні півстоліття відбулося значне подібнення первинної ланки сільськогосподарського виробництва. Для порівняння: в кінці 1955 р. на території Української РСР було близько 15400 колективних сільськогосподарських підприємств, а отже, за 60 років їх кількість зросла більше, ніж наполовину.

У 2014 р. частка продукції АПК у зовнішній торгівлі України досягла 28 %, завдяки чому сільське господарство стало головним експортером країни, випередивши за обсягами доходу від експорту металургію. Це означає, що валютні надходження від продажу кукурудзи, соняшникової олії та інших товарів позитивно впливають на платіжний баланс України, що є підтримкою для нестабільної економіки і навіть курсу гривні. Сільське господарство дає також 10 % ВВП України. У цій сфері працює кожен п'ятий українець.

Україна є першою в світі з виробництва соняшнику: 10,5 млн т або майже одна третина світових показників (27 %). За експортом соняшникової олії Україна теж посідає перше місце — 3,3 млн т на рік. Фахівці Baker Tilly підрахували, що олією з осівника, виробленого в Україні можна заповнити 1560 олімпійських басейнів.

Окрім того, на глобальному ринку продовольства Україна посідає четверте місце за обсягом експорту насіння кукурудзи (16,7 млн т) п'яте місце за — ячменю (2,3 млн т) і шосте місце за обсягом виробництва ячменю (9,1 млн т).

Україна — восьма в світі країна за обсягом виробництва кукурудзи (22,8 млн т, 2,3 %

й експортом пшениці (7,8 млн т). За показником кількості виробленої пшениці Україна де-факто являє собою хлібний кошик Європи і посідає десяте місце (22,3 млн т, 2,5 % світового ринку).

Високими досягненнями в сільському господарстві наша країна завдячує, сприятливим ґрунтово-кліматичним умовам, на відміну від більшості країн світу. Сукупна площа українських чорноземів майже така сама, як територія Великобританії. Особливо родючі південна і центральна частини України, де близько 50 % припадає на чистий чорнозем. Але розпоряджаються цими землями в Україні не дуже ефективно. Незважаючи на наявність чорнозему і багато в чому сприятливий клімат, в Україні низька врожайність: на одному гектарі аграрії вирощують менше кукурудзи і пшениці, ніж у країнах Європи. Причиною цього є нерозвинені технології, відсутність державної підтримки та невирішене питання з ринком землі. Зіставний аналіз посівних площ в Україні та інших державах світу доводить, що значне виробництво зернових у нашій країні відбувається не за рахунок високої врожайності, а великих територій.

Основний напрям сільськогосподарського використання земель в українському агробізнесі — рослинництво. У 2013 р. загальний обсяг виробництва валової продукції сільського господарства становив 252 900 000 000 грн, понад 70 % з яких — за рахунок рослинницької продукції. Іншими словами, у нас виробляють багато зерна і недостатньо м'яса. Це дає змогу експортувати зерна на суму більш ніж 10 млрд дол., але змушує закуповувати, наприклад, м'ясо свиняче за кордоном. Власної свинини Україні не вистачає, зате курячого м'яса та яєць достатньо для забезпечення потреб населення. За фактичними даними, м'яса птиці в Україні виробляється в 4 рази більше, ніж свинини, — 867 тис. т. Найбільшим виробником курятини є «Миронівський хлібопродукт». Земля як ресурс для розвитку кормової бази тваринництва використовується вкрай неефективно.

Аналіз економічних показників роботи сфери сільськогосподарського використання земель виявив, що ефективність вітчизняного агробізнесу значно нижча, ніж у Європі. Унікальні можливості українського земельного капіталу, сприятливий клімат тощо не використовуються раціонально. Для порівняння: у країнах, де площа родючих земель майже така сама, як в Україні (Франція, Німеччина), сільськогосподарської продукції виробляється в 2,5 рази більше. Такі високі показники пояснюються не тільки меншою ефективністю українського АПК, а й великими обсягами

Таблиця 1
Основні показники соціально-економічного розвитку та експлуатаційних характеристик земель регіонів України на 2013 рік

Область, регіон	Територія, тис. км ²	Чисельність населення, тис. осіб	Кількість зайнятих економічною діяльністю, тис. осіб	Доходи населення в розрахунок на одну особу, грн	Валовий регіональний продукт, млн грн	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), млн грн	Продукція сільськогосподарства (у постійних цінах), млн грн	Прийняття в експлуатацію загальної площі житла, тис. м ²	Роздрібний товарооборот підприємств, млрд грн	Обсяг реалізованих послуг, млн грн	Усього земель, тис. га	У тому числі землі с/р призначення, тис. га	У тому числі ліси та лісовкрітні площі, тис. га	Забудовані землі, тис. га	Землі під водою, тис. га	Відкриті заболочені землі, тис. га	Інші землі, тис. га
Україна	603,5	45426,2	20404,1	26167,5	1459096	1354745,4	252859	11217	433,1	357068,17	60354,9	42744,5	10624,4	2542,6	2422,9	981,6	1038,9
АР Крим	26,1	1967,2	911	21919,9	44536	26520,6	6592,8	963	18,2	11861,7	2608,1	1853,3	300,3	113,6	211,6	5,1	124,2
Волинська	26,5	1618,3	704,6	22714,6	33024	25289,2	17872,4	352	8,7	5031,6	2649,2	2064,2	379,9	107,6	43,4	29,1	25
Дніпропетровська	20,1	1041,3	445,7	19490,7	20005	10906,3	6344,9	225	8,2	3270,4	2014,4	1080,8	697,7	60,1	45,4	115,9	14,5
Донецька	31,9	3292,4	1531	29940,3	147970	217656,4	15128,5	306	37,7	20593,6	3192,3	2581,8	192,8	194,2	155,6	26,1	41,8
Житомирська	26,5	4343,9	1968,1	29981,4	170775	220630,9	11488,2	416	40,1	22137,7	2651,7	2094,5	204	199,6	42,4	10,2	101
Закарпатська	29,8	1262,5	552,3	21452,2	24849	16412	8408,1	175	7,9	3157,5	2982,7	1583,1	1122,7	88,8	48,6	101,2	38,3
Запорізька	12,8	1256,9	541,2	17898,2	21404	10035,9	4312,9	380	8,1	2830,3	1275,3	469,7	723,9	47,5	18,4	0,8	15
Івано-Франківська	27,2	1775,8	821,9	28474	54828	78490	9523,3	180	17,1	6768,9	2718,3	2298,4	118,9	95,5	171,5	7,2	26,8
Київська	13,9	1382,1	562,7	20964,6	32286	22014,4	5613,8	631	7,5	3057,6	1392,7	645,4	635,5	63,1	23,7	2,7	22,3
Кіровоградська	28,1	1725,5	758,4	26766,4	69663	55846,7	14986,4	1515	22,5	11671,48	2812,1	1793,4	648,8	127,5	175,2	49,7	17,5
Луганська	24,6	987,6	434	21376,8	22056	18257,4	11462	109	6,5	4142,3	2458,8	2082,2	186,8	89,1	76,8	10,6	13,3
Львівська	26,7	2239,5	1011,7	25185,5	58767	72657	6502,2	178	15	6194,3	2668,3	1956	356,2	128,3	22	16,5	189,3
Миколаївська	21,8	2538,4	1104,7	22622,9	61962	34623,2	8813,3	675	19,8	15045,2	2183,1	1292	694,7	113,6	42,8	9,4	30,6
Одеська	24,6	1168,4	534,5	23688,6	29205	22635,9	9394,1	122	8,9	7183,3	2458,5	2054,9	124,2	98,7	128,8	21,1	30,8
Полтавська	33,3	2396,5	1064,5	25082,2	64743	29821,3	11355,9	637	28,9	29239,1	3331,4	2659,4	223,4	130,8	211	73,3	33,5
Рівненська	28,8	1458,2	648,3	24958,3	56580	71473,6	16022,9	198	10,9	5303,2	2875	2224,9	284,5	119,1	148,4	85,4	12,7
Сумська	20,1	1158,8	494,9	20710,8	21795	15704,2	6564,4	270	6,7	3003	2005,1	961,8	804,5	58	43,3	104,9	32,6
Тернопільська	23,8	1133	515,9	22993,6	24933	23955,5	9413	143	6	2681,8	2383,2	1739,1	460,2	84,5	30,9	62,6	5,9
Харківська	13,8	1073,3	442,9	18996,6	17957	8124,6	8051,4	395	5	2368,1	1382,4	1073,7	201,4	63,5	19,3	5,9	18,6
Херсонська	31,4	2737,2	1282,8	26227	82223	78114,2	14644,5	392	28	15059,9	3141,8	2474,1	417,7	123,9	60,6	31,9	33,6
Хмельницька	28,5	1072,5	480,2	21344,6	19357	10881,2	9811,1	190	7,8	3169,3	2846,1	2031,7	152	73,8	430,8	29,8	128
Черкаська	20,6	1307	573,7	22432,7	26237	17552,6	11522,6	290	7,5	2502,6	2062,9	1603,9	287,6	84,9	42,3	20,2	24
Чернівецька	20,9	1260	562,1	21477,4	31265	29649,1	14946,9	130	8,4	5136,8	2091,6	1486,9	338,6	84,4	135,8	30,5	15,4
Чернігівська	8,1	908,5	391,6	18740,9	13166	4099,7	4514,5	341	5,3	1622,9	809,6	482	257,9	39,9	18,8	1,2	9,8

державної підтримки європейських фермерів і вищою вартістю продукції, виробленої в ЄС. Нагадаємо, що за розмірами території Україна є першою країною в Європі.

Урожай 2014 р. був високим. Обсяги його практично не змінилися порівняно з 2012 р., окрім кукурудзи і сояшнику, за якими показники знизилися. Такий урожай був спричинений погодними умовами як у період посівів, так і в період його збирання.

Україна виробляє сільськогосподарської продукції більше, ніж споживає, зокрема виробляється в 2 рази більше зерна, ніж нам потрібно. Потенціал вітчизняного сільського господарства представлено на графіку (рис. 1). зазначимо, що в Україні.

Лише в декількох країнах світу обсяг спожитої продукції менший, ніж її вироблено. Саме тому Україна посідає дуже важливе місце в світовому експорті сільськогосподарської продукції, вивозить близько половини зерна.

Експорт сільгосппродукції України постійно нарощується: за 10 років експорт у країни Європи він зріс у 5 разів. Щороку зростають обсяги закупівлі Європейським Союзом української кукурудзи, пшениці та сояшникової олії. Здебільшого це сировина різних видів. У 2012–2014 рр. грошовий оборот між Україною та ЄС перетнув позначку в 9 млрд дол. Основним покупцем кукурудзи в Європі є Іспанія (2,3 млн т за рік), Італія купує соєві боби, Франція — насіння ріпаку та макуху.

З підписанням Угоди про асоціацію відкриваються великі можливості для експорту

аграрної продукції в Європу, але через європейські вимоги до якості українські виробники цими можливостями скористатися поки що не можуть. Більшість виділених для них експортних квот залишаються невикористаними. Основним споживачем української сільгосппродукції (в основному зерна) в 2014 р. стала Азія, яка закупила її на суму 6,5 млрд дол, країни ЄС — на 4,9, СНГ та Африка — на 2,6 млрд дол. Європа є одним з основних споживачів української сировини з України, але не найбільшим. Азія купує сояшникової олії, кукурудзи та іншої продукції АПК на загальну суму понад 5 млрд дол. за рік. Це на один мільярд більше, ніж Європа (рис. 2).

Вартість експортованої сільгосппродукції в країни Європейського Союзу в 2014 р. збільшилася до 4,8 млрд дол., в країни Азії — до 6,6, у США — до 0,04, в Африку — до 2,5 млрд дол.

Уже кілька років Україна виробляє більше кукурудзи, ніж пшениці. Це є наслідком змін у її світовому споживанні та виробництві. Збільшення попиту з боку таких гігантів, як Китай та Індія спонукало українські агрохолдинги приділяти більше уваги вирощуванню цих зернових культур, а також сояшнику, який експортують у вигляді сояшникової олії, оскільки продавати олію значно вигідніше, ніж необроблене насіння.

Саме тому в Міністерстві аграрної політики і продовольства України вважають підтримку підприємств з перероблення сільгоспсировини найважливішою стратегією розвитку АПК України. Наприклад, з кукурудзи можна

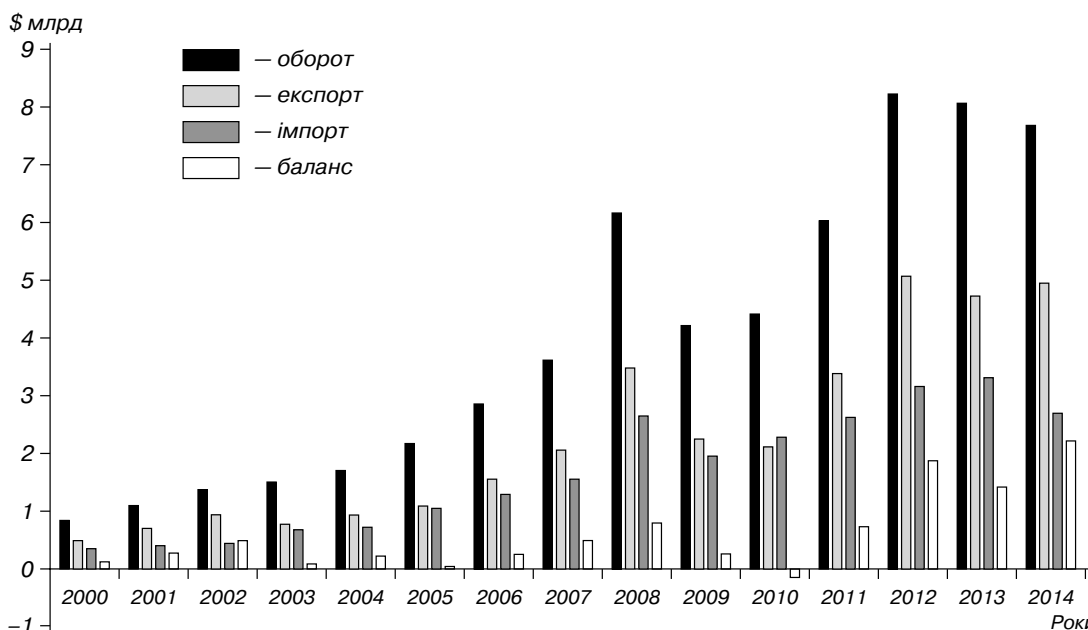

Рис. 1. Динаміка торгівлі сільськогосподарською продукцією України з країнами ЄС, млрд дол. США

виготовляти різні продукти (крохмаль, кукурудзяний сироп, етанол) і при цьому більше заробляти на експорті.

Основний експортний дохід України отримує від продажу кукурудзи, пшениці та соняшникової олії (табл. 2).

Успішність будь-якого бізнесу визначається не тільки наявністю доходу, а й рівнем його максимізації. В умовах ринкової економіки завжди необхідно створювати конкурентні можливості, завдяки чому складається додаткова вартість.

Особливу увагу в структурі сільськогосподарського використання земельного багатства України привертає постійне зростання доходів від експорту кукурудзи та соняшникової олії. Порівнявши обсяги експорту виявили, що Україна експортує олії майже в п'ять разів менше, ніж кукурудзи, але отримує майже такий самий дохід. Це засвідчує вигоди експорту переробленої продукції (соняшникової олії замість насіння) порівняно з експортом сировини (зерна кукурудзи, пшениці тощо), тому важливо розвивати і підтримувати сферу не тільки вирощування, й переробки сільськогосподарської продукції, що сприяє капіталізації доходів від використання земельного багатства.

Аналіз структури виробництва сільськогосподарської продукції виявив, що великі агрохолдинги більш продуктивні, ніж фермерські господарства. Середня врожайність на полях будь-якого з них у середньому в два рази вища, ніж у дрібних підприємств. У той же час середні та дрібні фермери забезпечують роботою більшість зайнятих у сільському господарстві селян.

Однак діяльність агрохолдингів є серйозним викликом для соціальної політики держави у сфері АПК, оскільки підвищення ефективності та їх подальше укрупнення призведе до збільшення безробіття в селах і погіршення соціальної ситуації.

Найбільшими в агробізнесі України (за розміром доходів) є агрохолдинги — «Кернел»,

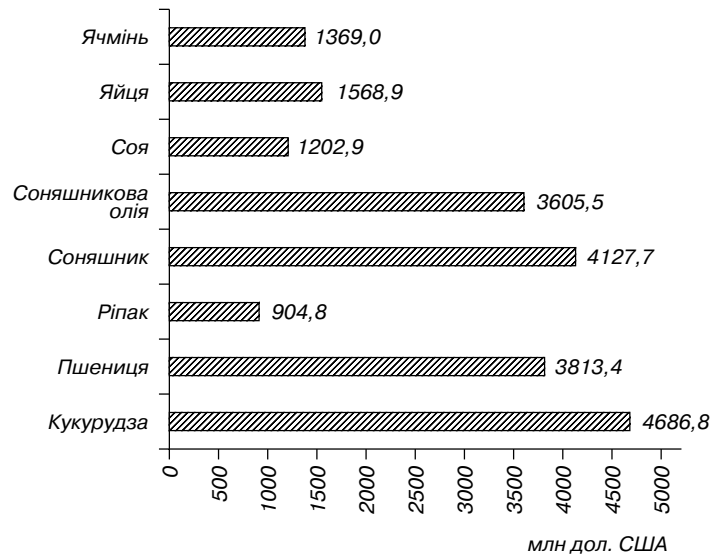

Рис. 2. Валове виробництво сільськогосподарської продукції в Україні в перерахунку на долари США

«Ukrlandfarming», «Нібулон» і МХП [8]. Їхня діяльність зростає з кожним роком, при цьому проявляються такі тенденції, як: постійне зростання земельного капіталу в користуванні; поглинання інших агрофірм; нарощування доходу; збільшення кількості фахівців; підвищення рівня капіталізації компаній; збільшення обсягів експорту сільськогосподарської продукції тощо.

Вплив холдингів поширений по всій території України. Десяти найбільшим з них належить близько 15 % орних земель країни. Але особлива концентрація виробництва продукції найбільшого за площею холдингу «Ukrlandfarming» у Сумській та Полтавській областях. Компанія має досить диференційований перелік напрямів — від рослинництва і тваринництва до виробництва цукру та надання техобслуговування. Ще одним великим монополістом на українському ринку є компанія «Кернел» як за земельним банком, так і за обсягом виручки. Сукупний земельний банк Топ-10 українських агрохолдингів становить близько 3 млн га.

Таблиця 2

Співвідношення виробництва і доходів від експорту продукції землеробства в Україні у 2013 році

Продукція землеробства	Виробництво, млн т	Експорт, млн т	Дохід млрд дол. США
Кукурудза	30,9	16,7	3,8
Пшениця	22,3	7,8	1,9
Ячмінь	7,6	2,3	0,6
Соняшникова олія	3,8	3,2	3,3

У 2012 р. їхня сукупна виручка становила 93 млрд грн. Основним орієнтиром для холдингу є рослинництво, експорт зернових та олійних, а також виробництво соняшникової олії. Але такий, здавалося б, вузький профіль забезпечує рекордний дохід компанії і дає змогу бути неперевершеним лідером ринку.

Проаналізувавши дані, які характеризують експорт сільськогосподарської продукції, можна зробити висновок, що основними покупцями української сільськогосподарської продукції є більш багаті країни, аніж ті, де відчувається нестача продовольства. Хоча кількість населення основного імпортера агропродукції України — Азії збільшується, потреби в кукурудзі та соняшниковій олії тут зростають тільки на фоні економічного піднесення і підвищення купівельної спроможності населення. Основною проблемою Африки як найменш заможного та «найголоднішого» континенту є бідність. Тому країни Центральної Африки не можуть, і навряд чи зможуть найближчим часом, купувати українську продукцію у великих обсягах. Основними споживачами продукції вітчизняного АПК в Африці залишаються Єгипет та ПАР.

Одна з основних проблем українського експорту — майже повна відсутність продуктів тваринництва. Маленька частка (1,1 млрд дол.; для порівняння: Польща — 8,4, Німеччина — 17,1, Франція — 26,5 млрд дол.) продуктів тваринництва в експорті спричинена насамперед низьким рівнем розвитку галузі в цілому. Навіть не забезпечується внутрішня потреба в продуктах тваринництва — вони імпортуються з інших країн. Отже, земельне багатство України не використовується ефективно як джерело розвитку тваринницької галузі.

Перспективи підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель пов'язані зі зростанням попиту на продукти харчування на 70 % до 2050 р. Це означає, що треба буде виробляти близько 1 млрд т злакових понад існуючий обсяг. І цей виклик адресований саме Україні, адже наша держава на третью місці в світі за їх експортом, найбільш продуктивна, тому необхідно зосередитися на сільськогосподарському напрямі. Досвід свідчить, що навіть під час загальної економічної кризи агросектор зростатиме. В Україні значний потенціал для збільшення обсягів вирощування зернових (у 2013 р. зібрано 63,1 млн т зернових, 22,3 млн т картоплі, 10,8 млн т цукрових буряків). Зазначене свідчить, що масштаби збільшення експорту сільськогосподарської продукції зростатимуть. Незважаючи на загальну кризу в країні, ситуація в агросекторі більш стабільна, ніж в інших сферах економіки.

Від поставок з України безпосередньо залежать деякі регіони світу, особливо Близький Схід. Це робить інвестиції в сільське господарство нашої країни питанням глобальної продовольчої безпеки. Тому Всесвітній банк працює над програмою вкладень коштів в аграрну галузь України, оскільки наша держава відіграє ключову роль у вирішенні проблеми глобального голоду.

ВИСНОВКИ

Завданням України на перспективу є нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції одночасно з приведенням своєї продукції у відповідність до європейських стандартів якості.

Аналіз економічних показників сфери сільськогосподарського використання земель виявив, що ефективність вітчизняного агробізнесу значно нижча, ніж у Європі.

Завдяки наявному земельному багатству Україна може бути дуже корисна світовому господарству у питаннях продовольчої безпеки. Тут у нас є ключові переваги як щодо забезпечення обсягів сільськогосподарського виробництва, так і здатності впливати на світові тенденції споживання продуктів харчування гарантувати продовольчу безпеку євро-азіатського регіону, країн африканського континенту та значним чином і світового господарства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Комплексна економічна оцінка природних ресурсів: За заг. ред. акад. НААН України М.А. Хвесика. — К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. — 264 с.
2. Капіталізація природних ресурсів / за заг. ред. акад. НААН України М.А. Хвесика. — К.: ДУ ІУПСР НАНУ, 2014. — 268 с.
3. Ібатуллін Ш.І. Системні аспекти використання комплексної економічної оцінки земельних ресурсів / Ш.І. Ібатуллін, О.В. Степенко / Наука й економіка. — 2013. — № 4 (32). — Т. 1. — С. 226–232.
4. Пилипів В.В. Управління відтворенням територіальних економічних систем у фінансовому просторі / В.В. Пилипів. — К.: РВПС України НАНУ, 2011.
5. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua>.
6. Корпоративний тероризм. Правове поле: [Електронний ресурс] / Взгляд. — 2008. — №20. — Режим доступу: <http://cpt-yurcom.ru>.
7. Система масової оцінки землі для цілей налогообложения в Європе: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.masters.dgtu.donetsk.ua>.
8. Рейтинг 20 самых эффективных агрокомпаний Украины: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://latifundist.com>.